

5

AFSPRAKENKADER – GEBIEDSPROCES

10

“Productiewaterverwerking Schoonebeek ”

15

<datum>

20

Afsprakenkader Gebiedsproces Productiewaterverwerking Schoonebeek

Versie: Concept_05a

5 Datum: 31 januari 2023

1. Doel en tot stand komen van het Afsprakenkader

10 *Deze paragraaf gaat in op het doel en de totstandkoming van het afsprakenkader. Het schetst de aanleiding en achtergrond, de betrokken partijen en partners en het doorlopen proces. Ook wordt duidelijk gemaakt wat de status is en hoe partijen hier mee zullen omgaan.*

- 15 • Bij de oliewinning in Schoonebeek komt productiewater vrij. Dit productiewater wordt geïnjecteerd in lege gasvelden in Twente. De NAM is voornemens de verwerking van het productiewater te verplaatsen naar de omgeving van Schoonebeek. Doel van dit Afsprakenkader is om voorafgaand aan de verplaatsing van de productiewaterverwerking naar de omgeving van Schoonebeek, eerst met een brede vertegenwoordiging van lokale en regionale belanghebbenden aanvullende afspraken te maken, die tegemoetkomen aan de zorgen en wensen vanuit de omgeving.
- 20 • Het Afsprakenkader is ook van toepassing op eventuele tussenfasen van het project, alvorens de definitieve variant voor de verwerking van het productiewater wordt uitgevoerd.
- Kernwoorden in het gebiedsproces en de opvolging daarvan zijn: duidelijkheid (voor één uitleg vatbaar), een transparant proces, open communicatie en waarborging van de gemaakte afspraken..
- 25 • De brede vertegenwoordiging van belanghebbenden bestaat uit: dorpsbelangen Schoonebeek, Industriekring Schoonebeek, Natuurvereniging Stroomdal, LTO-afdeling Schoonebeek, een aantal individuele inwoners uit Schoonebeek en omliggende buurtschappen.
- De gemeente Emmen, gemeente Coevorden, provincie Drenthe en waterschap Vechtstromen hebben de rol van toehoorder in het proces van het uitwerken van dit Afsprakenkader.
- 30 • Gestart onder regie van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en vanaf december 2022 voorgezet door een onafhankelijk voorzitter, zijn een aantal bijeenkomsten georganiseerd onder de noemer Gebiedsproces Productiewaterverwerking Schoonebeek. Daarbij hebben de betrokken instanties en personen van gedachten gewisseld over de vragen en zorgen die er leven en zijn presentaties gegeven door experts met betrekking tot een aantal specifieke onderwerpen, zoals handhaving, waterverwerking, schade en monitoring. Deze onderwerpen komen ook weer terug in dit Afsprakenkader.
- 35 • Het Afsprakenkader is een zogenaamd 'levend document'; wat inhoudt dat op basis van voortschrijdend inzicht het Afsprakenkader kan worden aangepast en het document als zodanig – met instemming van de betrokken partijen - kan veranderen. Gedane toezeggingen en afspraken kunnen alleen worden gewijzigd met unanieme instemming van de deelnemende partijen aan het Afsprakenkader.
- 40 • Uitgewerkt wordt hoe het Afsprakenkader geborgd kan worden bij een eventuele verkoop van de olieproductie faciliteiten en activiteiten.

2. Wettelijke afspraken – via de vergunningen - en de ELEMENT NL-gedragscode

Deze paragraaf gaat in op wettelijke afspraken en vergunningen die nodig en relevant zijn en welke bevoegde gezagen daarbij betrokken zijn.

- 5
- Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning voor waterverwerking worden diverse onderdelen beschreven. Het betreft hier de milieuaspecten van de bovengrondse inrichting zoals geluid, emissies, energie, licht en maatregelen ter voorkoming van verontreinigingen. Naast deze bovengrondse milieueffecten worden in de aanvraag ook extra gegevens opgenomen in het geval van injectie in de diepe ondergrond. Naast gegevens over de bovengrond en ondergrond wordt in de

10 omgevingsvergunning ook beschreven hoe een mogelijke injectieput wordt geboord. Deze informatie wordt ingediend bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. EZK zal de aanvraag voor advies uitzetten bij het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en lagere overheden. Op basis van de ontvangen adviezen van al deze partijen stelt EZK een ontwerp-vergunning op die voor iedereen ter inzage wordt gelegd voor het geven van zienswijzen. Met behulp van deze zienswijzen kan EZK besluiten om de ontwerpvergunning op onderdelen aan te passen zodat daarna de definitieve omgevingsvergunning verleend kan worden. Hierop kunnen belanghebbenden bezwaar indienen.

15

 - Het SodM is als onafhankelijk toezichthouder op de delfstoffen- en energiewinning in Nederland, belast met het toezicht en handhaving op alle activiteiten van NAM die betrekking hebben op de oliewinning rond Schoonebeek en daarbij behorende waterverwerking.

20

 - Naast monitoring en inspecties van de putten, locaties en leidingen worden ook continue en of periodieke metingen in de wijdere omgeving verricht met betrekking tot bodemdaling en bodemtrillingen. Om de bodemdaling in kaart te brengen worden metingen verricht volgens het meetplan dat jaarlijks goedgekeurd wordt door het SodM. De resultaten van deze metingen worden aan SodM gerapporteerd en tevens via SodM gepubliceerd op de website www.nlog.nl. Voor het meten van bodemtrillingen wordt gebruik gemaakt van een bestaand seismisch meetnetwerk van het KNMI. Het KNMI heeft verspreid in de regio diverse seismische meetstations staan die 24 uur per dag trillingen in de aardkorst meten. Op de website van het KNMI is alle informatie over deze meetstations te vinden. Meetresultaten worden direct getoond op de website van het KNMI ([KNMI - Live seismogrammen](#)).

25

 - De NAM zal de projectuitvoering doen conform de ELEMENT NL-gedragscode Kleine Velden. De NAM heeft op 7 september 2017 mede de "Gedragscode – gaswinning kleine velden" getekend. <https://www.elementnl.nl/actueel/gasproducenten-presentaren-gezamenlijke-afspraken-gedragscode-gaswinning-kleine-velden>. De gedragscode is opgesteld in nauw overleg met betrokkenen bij projecten en geeft algemene richtlijnen voor het zorgvuldig betrekken van de omgeving bij olie en gasprojecten uit kleine velden op land. De sector geeft met deze gedragscode invulling aan de wens als betrokken,

30

 - betrouwbare en benaderbare speler aanwezig te zijn in de omgeving. Dat willen ze onder andere bereiken door zoveel als mogelijk in samenspraak met de direct belanghebbenden hun projecten vorm te geven.

35

 - In juli 2020 is de Commissie Mijnbouwschade in werking getreden. Deze Commissie Mijnbouwschade behandelt meldingen van schade aan gebouwen als gevolg van bodembeweging door aanleg of

40 exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van olie- en gaswinning uit of olie- en gasopslag in een

klein veld <https://www.commissiemijnbouwschade.nl/> . Per 1 november 2021 is ook de zoutwinning in Nederland toegevoegd onder deze commissie. De Commissie Mijnbouwschade is een onafhankelijk instituut onder de vlag van het ministerie van Economische Zaken. De eventueel uit te keren schadevergoedingen komen op rekening van de uitvoerende partij, in dit geval de NAM.

- 5 • Naast de wettelijke procesgang van de Commissie Mijnbouwschade, wordt voor de omgeving Schoonebeek de mogelijkheid ingevoerd om in geval van schadeherstel gebruik te maken van de zogenaamde 'Limburgse methode' toe te passen. Hierbij worden schades als gevolg van aardtrillingen door mijnbouwactiviteiten aan gebouwen direct gerepareerd door een – nog aan te stellen - uitvoeringsdienst.
- 10 • In afstemming met het ministerie van EZK wordt nagegaan in hoeverre de gemaakte afspraken in het Afsprakenkader Schoonebeek onderdeel kunnen worden van de benodigde vergunningen voor de aan te passen verwerking van het productiewater.

AANVULLENDE AFSPRAKEN

Aan de Ontzorgingstafel komt een aantal thema's naar voren waarover partijen het wenselijk vinden om nadere afspraken te maken. Deze afspraken zullen per thema worden uitgewerkt. Volgorde en thema-keuze zijn nog nader te bespreken en vast te stellen.

3. Onafhankelijke Stichting

- 10 • In dit Afsprakenkader wordt vooralsnog de term stichting gebruikt. De wenselijke juridische vorm van dit orgaan zullen nog nader worden verkend.
- Indien de oliewinning wordt hervat, wordt een onafhankelijke Stichting opgericht.
- Tot aan de oprichting van de stichting wordt de Ontzorgingstafel in stand gehouden.
- De stichting vormt een afspiegeling van deelnemende partijen/organisaties aan het Gebiedsproces Schoonebeek.
- 15 • De stichting heeft als doelen:
 - Opkomen voor de belangen van de bewoners van Schoonebeek en omliggende buurtschappen in relatie tot de oliewinning en de daarbij horende waterverwerking.
 - Fungeren als klankbordgroep ten tijde van de voorbereidende projectuitvoering, als tijdens de olieproductie en de daarbij horende waterverwerking, richting de betrokken overheden en de NAM.
 - 20 ○ Toezien op de naleving van het Afsprakenkader.
- Half-jaarlijks vindt een evaluatie van het Afsprakenkader plaats tussen de NAM (initiatiefnemer), Stichting, gemeente Emmen en Coevorden; eventueel aangevuld met andere overheden.
- Aanvullend onderzoek / ondersteuning expertise
 - Als blijkt dat aanvullend onderzoek en/of expertise nodig en of gewenst is, voor een effectieve dialoog tussen de stichting i.o en NAM en dit naar oordeel van beide partijen bijdraagt aan de ontzorging van de regio, waarbij NAM redelijkheid en billijkheid zal betrachten in dat oordeel en qua budget past binnen de daartoe te maken nadere afspraken, dan kan dit met erkende instituten en/of experts worden besproken. In samenspraak met de belanghebbenden worden deze instituten en/of experts geselecteerd.
 - 25 ○ Onderzoeken worden transparant uitgevoerd: belanghebbenden worden bij de opzet en de uitvoering van het onderzoek betrokken en tussentijds geïnformeerd. Ook worden de eventuele vervolgstappen gezamenlijk afgestemd.
 - Er is een mogelijkheid om verificaties te laten uitvoeren door een extern expert; bijvoorbeeld in relatie tot integriteitsonderzoeken aan installaties en pijpleidingen.
- 30 • De stichting zal werken conform een nog nader op te stellen statuut; hierin zal o.a. het ledenaantal en de vertegenwoordigde belanghebbende organisaties worden vastgelegd, de bevoegdheden, overlegstructuren, etc.
- De stichting wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter; welke unaniem is voorgedragen door haar leden.
- 35

- Om de stichting 'tanden te geven', zullen o.a. middelen (facilitair, financieel, etc.) door de gemeente Emmen beschikbaar worden gesteld, onder andere om de stichting op te richten, in stand te houden, voor communicatie-uitingen en externe onderzoeken.

5 4. Monitoring

- Ten behoeve van het onderwerp Monitoring wordt in het Ontzorgingsproces een 'Monitoring en Evaluatieprogramma' opgesteld, dat wordt afgestemd met de vertegenwoordiging van belanghebbenden aan de Ontzorgingstafel.

- Belanghebbenden hebben, als er bij de waterverwerking geïnjecteerd wordt, aangegeven dat zij inzicht moeten hebben in de volgende (mogelijke) effecten en meetgegevens:

- Monitoringsparameters als opgenomen in Waterinjectie Management Plan (WMP) en het vergunningsplichtige Jaarrapport Waterinjectie:

- Samenstelling van het injectiewater (bemonsteringsrapportages)
- Volumes injecties
- Druk-ontwikkelingen in de diepe ondergrond in het gasveld.
- Reguliere integriteits-monitoring van de injectie-putten; o.a.
 - Wanddiktemetingen
 - Cementkwaliteit

- De beweging van de bodem volgens het meetplan.
- De beweging van de gebouwen en bouwwerken.
- De eventuele schade aan gebouwen ten gevolge van oliewinning/(water)injectie/gaswinning in het gebied.
- Status van afgesloten putten.

25 *Onderstaande vier items (ook) onderdeel maken van het Communicatieprotocool; zie ook hoofdstuk 6: Communicatie en Overleg*

- "Een seintje krijgen van SodM wanneer er nieuwe publicaties zijn"; abonneren op SodM nieuws en mededelingen; <https://www.sodm.nl/abonneren/abonnementen?context=inschrijven-nieuws>
- Onregelmatigheden / incidenten; bijv. lekkages, *near misses*, etc.
- Eventuele onvoorziene en nog niet bekende omstandigheden ten tijde van het opstellen van dit Afsprakenkader
- Hotline voor klachten/melding incidenten onregelmatigheden

- Als er bij de waterverwerking geïnjecteerd wordt, worden zoveel als mogelijk door NAM opgenomen in het Waterinjectie Management Plan. Daarmee wordt gegarandeerd dat het SodM ook structureel toezicht houdt op deze bovenwettelijke afgeproken meetmethoden en resultaten. Ook wordt dan het Jaarrapport Waterinjectie als vergunningsverplichting voorgelegd aan de toezichthouder Staatstoezicht op de Mijnen.

- Jaarlijks inzicht in de peilbuizenbemonstering – uitgevoerd in opdracht van de NAM - rondom de NAM-locaties om eventuele effecten het grond- en oppervlaktewater te kunnen volgen.

4.1. Bodemdaling - monitoring

- 5 Als er bij de waterverwerking geïnjecteerd wordt, wordt monitoring van bodembeweging in het surveillance activiteitenplan van het WMP opgenomen.
- 10 Voor de gas- en oliewinning in het gebied wordt de bodembeweging gemonitord zoals beschreven in het meetplan, dat door NAM jaarlijks geactualiseerd wordt en beoordeeld door SodM. Volgens het actuele meetplan Zuidoost Drenthe wordt de bodembeweging gemonitord met de InSAR techniek (satellietmetingen) en eens per 5 jaar gerapporteerd. Op verzoek van de Ontzorgingstafel wordt deze frequentie verhoogd en zal er een jaarlijkse rapportage opgesteld worden. Na een periode van vijf jaar zal de gewenste danwel benodigde frequentie worden geëvalueerd.

4.2. Aardbevingen - monitoring

- 15 Het huidige netwerk in Zuidoost-Drenthe en Twente bestaat uit geofoons en versnellingsmeters. Direct boven het Schoonebeek Zechstein-veld staat een versnellingsmeter. Aan de oostelijke grens van het veld is een boorgatstation gerealiseerd waar, op verschillende dieptes, trillingen worden gemeten door geofoons. In de bredere omgeving zijn meerdere boorgatstations en versnellingsmeters geplaatst die ervoor zorgen dat de minimumgrens voor het lokaliseren van aardbevingen tussen de Magnitude 0,5 en 20 1,0 is. Dit is beneden de minimum vereiste gevoeligheid van Magnitude 1,5.
- NAM zal in het geval van een aardbeving met betrekking tot het voortzetten van de oliewinning handelen conform het Seismisch Risico Beheersplan Schoonebeek, welke is afgestemd met SodM. De voornaamste maatregelen die staan beschreven in het Seismisch Risico Beheersplan.
- 25 Als er bij de waterverwerking geïnjecteerd wordt, wordt bij een aardbeving met een magnitude van groter dan 3,0 op de schaal van Richter de injectie beëindigd in het betreffende veld.

4.3. Gebouwopnamen – monitoring

- 30 Gebouwopnamen zijn ook onderdeel van de afspraken. In het verleden werd dit gezien als een mogelijkheid om de schade door aardbevingen duidelijk vast te stellen. Deze functie is met name door het gebruik van de versnellingsmeters minder noodzakelijk geworden, zoals ook door de Technische Commissie Bodembeweging (Tcbb) wordt geadviseerd. Als er bij de waterverwerking injectie plaats zal vinden, zullen de gebouwopnamen toch gedaan worden voor een select aantal nog nader te bepalen panden (bijvoorbeeld monumentale panden). De lijst met te onderzoeken panden wordt in overleg met 35 de deelnemers aan de Ontzorgingstafel samengesteld, eventueel in samenspraak met een nog nader te bepalen onafhankelijk bedrijf, ruim voorafgaand voor aanvang van de productiewaterverwerking in Schoonebeek.

5. Mens en Milieu, Flora en Fauna

- Vanuit de Ontzorgingstafel zal een werkgroep worden opgericht om een activiteiten- en uitvoeringsplan rondom dit onderwerp op te stellen, bijvoorbeeld: mogelijkheden voor ecologische inrichting en beheer en monitoring rondom NAM-locaties.
- 5
- In het kader van zoetwaterbeheer en droogte-management wordt een voorverkenning uitgevoerd door NAM met externe experts. Eerste verkenningen laten zien dat er mogelijke interessante lokale oplossingen te bedenken zijn om in relatie tot de veranderende klimaatomstandigheden een robuust en toekomstbestendig zoetwater – en peilbeheer te implementeren.

10

6. Voorkomen van overlast

- Effecten van oliewinning en productiewaterververking en hierbij behorende mitigerende maatregelen - naast eerdergenoemde onderwerpen als aardbevingen en bodemdaling - worden beschreven in de MER Beoordelingsnotitie (ook wel aanmeldnotitie), welke onderdeel uitmaakt van de vergunningsprocedures.
- 15
- Tijdens de werkzaamheden door de NAM en hun aannemers worden er in overleg met de omgeving vooraf overlast beperkende maatregelen afgesproken. Hier gaat het dan vaak om de rijroutes van het vrachtverkeer, licht en geluidsoverlast.

20

7. Communicatie en Overleg

- De Stichting "<naam>" – of een werkgroep-vorm hieruit - zal ook fungeren als klankbordgroep in relatie tot de oliewinningsactiviteiten.
 - De stichting heeft regulier overleg met de gemeenten.
- 25
- NAM houdt de stichting op de hoogte van de laatste en juiste informatie; bijvoorbeeld:
 - Als er veranderingen in de voortgang of uitvoering optreden dan wordt dit actief gecommuniceerd met de Klankbordgroep.
 - Regulier communiceren over de meetresultaten.
 - In het geval van onregelmatigheden of calamiteiten wordt de stichting direct ingelicht.
- 30
- Voor vragen of het delen van zorgen kan men tijdens kantooruren naar het NAM kantoor De Boô - gelegen aan Burgemeester Osselaan 12 te Schoonebeek.
 - Hotline voor klachten, melding van incidenten en/of onregelmatigheden. Daarnaast kunnen klachten te allen tijde (ook buiten kantooruren) bij NAM worden gemeld via de website www.nam.nl; danwel telefonisch via de meldkamer: 0592- 369111.
- 35
- NAM maakt gebruik van de Omgevingsapp waarin ook de omgeving Schoonebeek is opgenomen. Gebiedsbrede communicatie tijdens zowel de project- als de uitvoeringsfase zal plaatsvinden via deze Omgevingsapp. De app "NAM Omgevingsapp" is te downloaden voor iOS en android.

- In afstemming en nauwe samenwerking met de stichting wordt een Communicatieprotocol opgesteld door NAM; belangrijkste onderwerpen/afspraken in dit protocol omvatten in ieder geval:
 - Voor uitvoering van het project wordt een publieks-informatieboekje en/of website opgesteld over de oliewinning en de daarbij behorende waterverwerking. Bij de opstelling wordt een vertegenwoordiging van de belanghebbenden betrokken.
 - Welke (meet)gegevens omtrent de oliewinning en waterverwerking worden hoe en wanneer gedeeld met belanghebbenden.
 - Wijze van evaluatie van (meet)gegevens; door wie / hoe frequent / wat te doen bij onduidelijkheden / afwijkingen?

5

10

CONCEPT

Dit afsprakenkader is tot stand gekomen met medewerking van:

Dorpsbelangen Schoonebeek, Industriekring Schoonebeek, Natuurvereniging Stroomdal, LTO-afdeling Schoonebeek, een aantal individuele inwoners uit Schoonebeek en omliggende buurtschappen. Ministerie

5 van Economische Zaken en Klimaat, NAM bv en dhr./mevr. (onafhankelijk voorzitter).

Met daarbij als toehorende lokale en regionale overheden: gemeente Emmen, gemeente Coevorden, Provincie Drenthe, en Waterschap Vechtstromen;

10 Getekend op te *)

Dhr./Mevr. *
Voorzitter Gebiedsproces Schoonebeek

Dhr. J. Atema
Directeur NAM bv

15

*) Aanvullende ondertekening – ter ondersteuning en erkenning van het Gebiedsproces - kan plaatsvinden door de relevante bestuurspartijen (nog nader af te stemmen). De onafhankelijk voorzitter kan tekenen voor alle niet-overheid gerelateerde deelnemers voor instemming van het 'levend document' "Afsprakenkader – Gebiedsproces" als onderdeel van het Gebiedsproces Schoonebeek.

20